

КОНСТИТУЦІЙНА АКСІОЛОГІЯ ЯК НОВІТНІЙ НАПРЯМ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У науці конституційного права виявляється необхідність у нових підходах до дослідження та вивчення конституційного права: не тільки традиційного (загального) конституційного права, а й спеціальних напрямків, які дозволяють проводити наукові дослідження більш ефективно з погляду питань практичної необхідності, саме виникнення нових напрямків у конституційному праві відображає посилення правової потужності Конституції.

Конституційна аксіологія як філософський напрямок конституційно-правових досліджень в Україні поки не отримала широкого наукового обґрунтування та її проблематика залишається недостатньо досліджена. Аксіологічний або ціннісний підхід є інноваційним, який відкриває нові можливості для теорії конституційного права. Конституційна аксіологія порівняно нещодавно привернула увагу дослідників конституціоналізму, тому велике коло питань з даної теми, загальнотеоретичних, методологічних і практичних, досі не знаходить однозначної відповіді. Саме цінності можуть стати засобом об'єднання суспільства, держави, громадян та які стануть орієнтиром і чинником стабільності і динамічного розвитку країни.

Проблематика цінностей, спочатку належала до області економіки і відображала всякого роду матеріальні (речові) блага, але згодом впровадилась у конституційне право. В 1958 р. Федеральний конституційний суд Німеччини ввів у свою практику аксіологічний підхід (по справі Люта). Зокрема, в даному рішенні зазначалося: «... Основний закон [ФРН 1949 р.], який не представляє собою нейтральну в ціннісному відношенні систему, в своєму розділі про основні права встановив об'єктивну ієрархію цінностей. Ця система цінностей, звертає свою увагу на вільно розвиваючу особистість та її гідність в умовах соціальної спільності, яка повинна поширюватися в якості основного конституційно-правового рішення на всі області права; вона дає імпульси і вказує перспективи розвитку законодавства, адміністрації та судочинства...» [5, с. 458]. З 1958 р. аксіологічний підхід у конституційному праві здійснює свій переможний хід по світу.

Правова аксіологія є однією з важливих частин права, вона є галуззю філософії права, яка вирішує проблему правових цінностей, висвітлюючи рівним чином, на яких цінностях у першу чергу має базуватися право, за допомогою яких цінностей можна буде побудувати ідеальний

тип права. Формування цінностей суспільства буде визначати проекцію її правової системи. Одним з видів правової аксіології є конституційна аксіологія.

Конституційна аксіологія — одне з нових напрямків дослідження сучасного конституціоналізму, в якому, концентрується єдність складних, недостатньо досліджених, науково-теоретичних, концептуальних проблем з питанням практичної реалізації конституційно-правових ціннісних величин у сферах законотворчої, правозастосовчої та в особливості судової нормоконтрольної діяльності [2, с. 12]. Також зазначено, що аксіологія як філософія конституціоналізму набуває практичної значущості — як вчення про конституційні цінності демократичного правового розвитку суспільства і держави, визнання та захисту прав і свобод громадян, рівності і справедливості, їх втілення в життя, зокрема за допомогою конституційно-правових засобів, основних цінностей в нашому житті [3, с. 13].

В. І. Крус розглядає конституційну аксіологію як єдино можливу юридичну аксіологію. Переводячи на юридичну мову загальнофілософську установку про нагальну необхідність як в практичному житті людей, так і на теоретичному рівні розуміння єдності ціннісного світу, його генезиса, структури, засобу існування і кінцевого призначення, автор відзначає, що дана установка «може бути визначена як мета конституційного формування системи цінностей, відповідного моделювання і забезпечення ціннісних відносин» [4, с. 182].

При визначенні конституційної аксіології вчена Абрамова О. К. зазначає, що це область науково-теоретичного пізнання конституційно-правових цінностей, їх ієрархічних взаємозв'язків, об'єктивації і відображення в конституційних нормах і принципах, пріоритетах конституційно-правової політики [1, с. 14]. Таким чином, предметом дослідження конституційної аксіології є конституційні цінності, які в свою чергу виступають базисом побудови та ведення державної, соціальної та економічної політики.

Конституційна аксіологія є інноваційним, унікальним напрямком дослідження сучасного конституційного права України, в якому концентруються складні, недостатньо вивчені, науково-теоретичні, концептуальні проблеми з питаннями практичної реалізації конституційно-правових ціннісних величин.

Список використаних джерел

1. Абрамова О. К. Конституционные ценности как особая форма выражения права / О. К. Абрамова // Конституционное и муниципальное право. – 2013. – № 12. – С. 24– 25.
2. Бондарь Н. С. Аксиология судебного конституционализма: конституционные ценности в теории и практике конституционного правосудия. Вып. 2. / Ю. А. Бондарь. 2-е изд., доп. М.: Юрист, 2014. – 184 с.

3. Бондарь Н. С. Ценность Конституции России как юридического акта и социокультурного явления (к 20-летию юбилею) / Н. С. Бондарь // Журнал конституционного правосудия. – 2013. – № 6. – С. 13– 24.
4. Крусс В. И. Теория конституционного правопользования / В. И. Крусс. – М.: Норма, 2007. – 752 с.
5. ФРГ: дело Люта (Liith). Федеральный конституционный суд ФРГ (Первый Сенат) 7 BverfGE 198 (1958) // Конституционные права в России: дела и решения. Учеб. пособ. / Отв. ред. А. Шаю. М.: Ин-т права и публичной политики. – 2002. – С. 458– 465.

ЛАЗАРЕНКО С. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри конституційного права

СУЧАСНИЙ ЕТАП КОНСТИТУЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Новітній етап конституційного розвитку України характеризується конституційним реформуванням. В результаті революційних подій на майдані Незалежності кінця 2013 початку 2014 року було прийнято 21.02.2014 ЗУ «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» фактично ми перейшли до Конституції 2004 року, а отже до парламентсько-президентської системи правління, яка є характерною для більшості країн Європи. Відбувся перерозподіл повноважень у трикутнику Президент-Верховна Рада — Кабінет Міністрів на користь двох останніх, а також суттєве підвищення статусу Прем'єр-міністра України [1, с. 143].

В конституційному праві також є термін конституційної революції як виду конституційного перетворення. Як справедливо зазначає С. Г. Кара-Мурза, ми відрізняємо революцію від реформи, хоча грань між цими поняттями розмита [2, с. 127]. Революція — це швидка і глибока зміна головних підвалин політичного, соціального та культурного порядку, вироблене з подоланням опору цілих суспільних груп.

Реформа — зміна певною мірою дбайлива та поступова, що відтворюється через діалог і пошук громадської злагоди та згоди, без розриву з минулим і без розпалювання конфлікту, яким революціонери користуються для того, щоб залишити невдоволених без компенсації.

Так, А. Н. Медушевський [3, с. 126] відзначає, що процес конституційної революції визначається конституційною модернізацією та конституційним «наздоганяючим» розвитком, причому особливістю конституційних революцій виступає випереджаючий характер конституційних норм по відношенню до реальності, що в свою чергу є